

Proefstuderen Griekse en Latijnse taal en cultuur

Universiteit
Leiden
The Netherlands

5 april 2024

Introductie

Een student Griekse en Latijnse taal en cultuur vertelt hoe jouw eerste jaar bij deze opleiding er uit zal zien.

Hoorcollege

Titel

Cicero's hoofd op het forum: een dode die niet dood is

Korte omschrijving

In dit hoorcollege zullen we naar het gruwelijke einde van Cicero's leven kijken: op bevel van het driemanschap rondom Octavianus en Marcus Antonius wordt hij gedood, en zijn hoofd en handen worden op het Forum Romanum vastgespijkerd. Dit smadelijke einde van het leven van een van de beroemdste redenaars en politici van zijn tijd heeft verrassend genoeg ervoor gezorgd dat Cicero na zijn dood tot een icoon van de republiek kon worden. In het college zullen we zien hoe verschillende historici in de oudheid over dit proces van canonisering hebben geschreven en welke rol de plek waar Cicero's hoofd hing, daarbij speelt.

Docent: Dr. C.H. Pieper (c.pieper@hum.leidenuniv.nl)

Christoph Pieper is Universitair Docent Latijn. Zijn onderzoek is m.n. gericht op de Latijnse welsprekendheid (en dus ook op Cicero) en de receptie van de oudheid. Recent heeft hij een groter onderzoeksproject over de receptie van Cicero in de oudheid en latere tijden afgerond.

Werkcollege

Titel

Help, een participium!

Korte omschrijving

In het werkcollege willen we laten zien wat het verschil is tussen een universitaire blik op taalonderwijs en de lespraktijk van de middelbare school. We nemen het participium als voorbeeld. Waar veel leerlingen op school geleerd wordt om een participium standaard met een bijzin met 'nadat' of 'terwijl' te vertalen, kijken we in dit college aan de hand van een voorbeeldtekst hoe zo'n participium nu eigenlijk functioneert binnen het zinsverband, en wat nu eigenlijk de mogelijkheden zijn om in het Nederlands met andere talige middelen ongeveer hetzelfde te zeggen.

Docent: Dr. A.M. Rademaker (a.m.rademaker@hum.leidenuniv.nl)

Adriaan Rademaker is universitair docent Griekse Taal en Letterkunde en is gespecialiseerd in onderwijs in de Griekse Taal en Griekse Taalkunde. In samenwerking met Dr. M. Bujs (Universiteit Utrecht) heeft hij een beginmethode Grieks ontwikkeld die is toegesneden op studenten zonder eindexamen Grieks en met geringe voorkennis van die taal. Met J.J. Christiaans BA werkt hij nauw samen in onderzoek naar het Griekse verbale aspect.

Q&A

Heb je nog vragen over de opleiding? Dan kan de student die hier allemaal beantwoorden!

Voorbereiding

Als je Grieks op school hebt: breid dan de tekst voor zoals je dat ook voor een les op school zou doen. Je hoeft geen vertaling uit te schrijven, maar het is fijn als je begrijpt wat er staat.

De sfinx

Ook onderstaande tekst is gebaseerd op de *Bibliotheca* die aan Apollodorus werd toegeschreven (zie les 4). Deze passage vertelt het verhaal van de sfinx die de Thebanen met haar beruchte raadsel kwelt. Uiteindelijk arriveert Oidipous, die het raadsel oplost. Dat wordt onbedoeld zijn ondergang: hij krijgt als beloning het koningschap aangeboden en huwt de koningin, die zijn moeder zal blijken te zijn.

Κρέοντος δὲ βασιλεύοντος οὐ μικρὰ συμφορὰ κατέσχε Θήβας. ἔπεμψε γὰρ Ἥρα Σφίγγα, πρόσωπον μὲν γυναικὸς ἔχουσαν, στῆθος¹ δὲ καὶ βάσιν καὶ οὐρὰν² λέοντος καὶ πτέρυγας³ ὄρνιθος. μαθοῦσα δὲ αἴνιγμα⁴ παρὰ Μουσῶν ἐπὶ τὸ Φίκιον ὄρος ἐκαθίζετο, καὶ τοῦτο προὔτεινε⁵ Θηβαίοις.

- 5 ἦν δὲ τὸ αἴνιγμα· τί ἐστὶν ὃ⁶ μίαν ἔχον φωνὴν τετράπουν⁷ καὶ δίπουν καὶ τρίπουν γίγνεται; οἱ δὲ Θηβαῖοι συνερχόμενοι εἰς ταῦτο⁸ πολλάκις ἐζήτουν⁹ τί τὸ λεγόμενόν ἐστίν. ἐπεὶ δὲ οὐχ ἠὔρισκον, ἀρπάσασα ἓνα κατεβίβρωσκε¹⁰ ἡ Σφίγξ, πολλῶν δὲ Θηβαίων ἀπολομένων, Οἰδίπους ἀφικόμενος καὶ ἀκούσας ἔλυσεν, εἰπὼν τὸ αἴνιγμα τὸ ὑπὸ τῆς Σφιγγὸς λεγόμενον ἄνθρωπον εἶναι¹¹ τετράπους γὰρ γίγνεται βρέφος¹² ὦν τοῖς
- 10 τέτταρσιν ἔρπων κώλοις,¹³ ἠβάσκων¹⁴ δὲ δίπους, γηράσκων¹⁵ δὲ τρίτην προσλαμβάνει βάσιν τὸ βάκτρον.¹⁶

ἡ μὲν οὖν Σφίγξ ἀπὸ τῆς ἀκροπόλεως ἑαυτὴν ἔρριψεν, Οἰδίπους δὲ καὶ τὴν βασιλείαν παρέλαβε καὶ τὴν μητέρα ἔγημεν¹⁷ ἀγνοῶν καὶ παῖδας ἔτεκεν ἐξ αὐτῆς Πολυνείκη καὶ Ἐτεοκλέα, θυγατέρας δὲ Ἰσμήνην καὶ Ἀντιγόνην.

Verba¹⁸

βασιλεύω	<i>koning zijn</i> [verg. βασιλεία deze les]
ἔχω, aor. ἔσχον	Les 2/3
κατ-έχω	<i>in de greep houden, treffen</i>
μανθάνω, aor. ἔμαθον	<i>leren, begrijpen</i>
(καθ-)ίζω, aor. (καθ-)εἶσα	1 trans.: <i>doen zitten</i> 2 intrans.: <i>gaan zitten</i>
(καθ-)ίζομαι	<i>gaan zitten</i>
εἶμι/ἔρχομαι, aor. ἦλθον les 3	<i>gaan, komen</i>
συν-έρχομαι	<i>bijeenkomen</i>
ζητέω	<i>zoeken</i>
ἀρπάζω	<i>meesleuren, roven, plunderen</i>
(ἀφ-)ικνέομαι, aor. (ἀφ-)ικόμην	<i>aankomen</i>
ἀκούω + gen.	<i>luisteren naar iem./iets, iem./iets horen (een geluidsbron)</i>

¹ στῆθος, -ους, τό: *borst*.

² οὐρά, ἡ: *staart*.

³ πτέρυξ, πτέρυγος, ἡ: *vleugel*.

⁴ αἴνιγμα, -ατος, τό: *raadsel*.

⁵ προὔτεινε: 3 sing. ind.^{II} praes.^{thematisch}/aor.^{thematisch} (de vorm is ambigu) act. van προ-τείνω *voorhouden*.

⁶ ὅ: nom. sing. N. van het pronomen relativum ὅς, ἡ, ὅ.

⁷ τετρά-πους, τετρά-πουν: *viervoetig*. Zo ook δί-πους *tweevoetig*, τρί-πους *drievoetig*.

⁸ ταῦτό = τὸ αὐτό: *'hetzelfde'*, dat wil zeggen *dezelfde plaats*.

⁹ ἐζήτουν: 3 plur. ind.^{II} praes.^{thematisch} act. (< ἐ-ζήτε-ο-ν van ζητέω: zie *Woordenlijst: verba*).

¹⁰ κατ-εβίβρωσκε: 3 sing. ind.^{II} praes.^{thematisch} act. van κατα-βιβρώσκω *opeten*.

¹¹ εἶναι: infinitivus praes.^{athematisch} act. (van εἶμι) *zijn*. De infinitivus volgt hier op εἰπὼν: *'(zeggen) dat het raadsel...de mens is.'*

¹² βρέφος, -ους, τό: *baby*.

¹³ κῶλα, τά: *ledematen, benen*.

¹⁴ ἠβάσκων: nom. sing. M. ptc. praes.^{thematisch} act. van ἠβάσκω *opgroeien*.

¹⁵ γηράσκων: nom. sing. M. ptc. praes.^{thematisch} act. van γηράσκω *oud worden*.

¹⁶ βάκτρον, τό: *stok*.

¹⁷ ἔγημε: 3 sing. ind.^{II} aor.^{pseudosigmatisch} act. van γαμέω *tot vrouw nemen, huwen*.

¹⁸ Voor verba op -έω en -έομαι, zie les 8.

+ acc.	<i>iets horen (een bericht)</i>
λύω	<i>losmaken, oplossen</i>
ἔρπω	<i>kruipen</i>
ρίπτω	<i>gooien</i>
λαμβάνω	<i>Les 3</i>
παρα-λαμβάνω	<i>overnemen</i>
προσ-λαμβάνω	<i>erbij nemen, erbij krijgen</i>
γαμέω (γυναῖκα)	<i>het bed delen met, trouwen met (een vrouw)</i>
γαμέομαι (ἄνδρῑ)	<i>het bed delen met, trouwen met (een man)</i>
ἄ-γνοέω	<i>niet weten</i>
τίκτω, aor. ἔτεκον	<i>verwekken, baren</i>

Stamtijden

	<i>ind. aor.</i>	<i>aoristusstem</i>	
μανθάνω	ἔμαθον	μαθ ^{-ε/-ο-}	<i>leren, begrijpen</i>
μα-ν-θ-άν-ω	ἔ- μαθ -ο-ν		
De praesensstem heeft een nasaal infix -ν- + suffix -αν			
a. (ἄπ-)όλλυμι/(ἄπ-)ολλύω	(ἄπ-)ώλε-σα	(ἄπ-)ολεσ(α)-	<i>vernietigen, ombrengen, verliezen</i>
b. (ἄπ-)όλλυμαι	(ἄπ-)ωλόμην	(ἄπ-)ολ ^{-ε/-ο-}	<i>verloren gaan, omkomen</i>
(ἄφ-)ικνέομαι	(ἄφ-)ικόμην	(ἄφ-)ικ ^{-ε/-ο-}	<i>aankomen</i>
λέγω	εἶπον	*φειπ ^{-ε/-ο-}	<i>zeggen, spreken</i>
a. γαμέω (γυναῖκα)	ἔγημα	γημ(α)-	<i>het bed delen met, trouwen met (een vrouw)</i>
b. γαμέομαι (ἄνδρῑ)	ἐγημάμην	γημ(α)-	<i>het bed delen met, trouwen met (een man)</i>
τίκτω	ἔτεκον	τεκ ^{-ε/-ο-}	<i>verwekken, baren</i>
< *τι-τκ-ω	ἔ- τεκ -ο-ν		<i>zie de grammatica van deze les</i>

Benoemingen

βασιλεύοντας: gen. sing. M. ptc. praes.^{thematisch} act.
 κατέσχε: 3 sing. ind.^{II} aor.^{thematisch} act.
 ἔπεμψε: 3 sing. ind.^{II} aor.^{sigmatisch} act.
 ἔχουσαν: acc. sing. F. ptc. praes.^{thematisch} act.
 μαθοῦσα: nom. sing. F. ptc. aor.^{thematisch} act.
 ἐκαθίζετο: 3 sing. ind.^{II} praes.^{thematisch} med.
 ἦν: 3 sing. ind.^{II} praes.^{athematisch} act.
 ἔχον: nom. sing. N. ptc. praes.^{thematisch} act.
 συνερχόμενοι: nom. plur. M. ptc. praes.^{thematisch} med.
 ἐζήτουν: 3 plur. ind.^{II} praes.^{thematisch} act.
 λεγόμενον: nom. sing. N. ptc. praes.^{thematisch} med.
 ηὔρισκον: 3 plur. ind.^{II} praes.^{thematisch} act.
 ἀρπάσασα: nom. sing. F. ptc. aor.^{sigmatisch} act.
 ἀπολομένων: gen. plur. M. ptc. aor.^{thematisch} med.
 ἀφικόμενος: nom. sing. M. ptc. aor.^{thematisch} med.
 ἀκούσας: nom. sing. M. ptc. aor.^{sigmatisch} act.
 ἔλυσεν: 3 sing. ind.^{II} aor.^{sigmatisch} act.
 εἰπών: nom. sing. M. ptc. aor.^{thematisch} act.
 ἔρπων: nom. sing. M. ptc. praes.^{thematisch} act.
 ἔρριψεν: 3 sing. ind.^{II} aor.^{sigmatisch} act.
 παρέλαβε: 3 sing. ind.^{II} aor.^{thematisch} act.
 ἔγημε: 3 sing. ind.^{II} aor.^{pseudosigmatisch} act.
 ἀγνοῶν: nom. sing. M. ptc. praes.^{thematisch} act.
 ἔτεκεν: 3 sing. ind. aor.^{thematisch} act.

Nomina

μικρός, -ά, -όν *klein*
 συμ-φορά, ἦ *voorval, ongeluk, ramp [verg. φέρω les 2]*

πρόσ-ωπον, τό	<i>gezicht</i> (πρόσ-ωπ-ον, wortel ὀπ-/ὠπ-: <i>zien</i> (verg. optiek), dus dat waar een ander tegenaan kijkt: <i>aangezicht</i>)
γυνή, γυναικός, ἡ βά-σις, βάσεως, ἡ	<i>vrouw</i> (het lichaamsdeel waarmee je gaat en het podium waar je op staat, verg. βαίνω les 7): <i>voet, voetstuk</i>
λέων, λέοντος, ὁ ὄρνις, ὄρνιθος, ὁ/ἡ ὄρος, -ους, τό εἷς, ἑνός, μία, μίας, ἓν, ἑνός ὁ αὐτός, ἡ αὐτή, τὸ αὐτό τέτταρες, τετάρων τρίτος, -η, -ον ἄκρο-πολις, ἀκροπόλεως, ἡ ἑαυτοῦ/αὐτοῦ, ἑαυτῆς/αὐτῆς, ἑαυτοῦ/αὐτοῦ	<i>leeuw</i> <i>vogel</i> <i>berg, gebergte</i> <i>één</i> <i>dezelfde, hetzelfde</i> <i>vier</i> <i>derde</i> <i>burcht</i> (wederkerend vnw.) <i>zich</i>
βασιλεία, ἡ <i>Uit de grammatica van deze les:</i> πόλις, πόλεως, ἡ γένος, -ους, τό	<i>koningschap</i> [verg. βασιλεύω deze les] <i>burcht, stad</i> <i>herkomst, familie, nageslacht, soort, sekse</i>

Onveranderlijke woorden

Voorzetsels

παρά + gen.	<i>van (de kant van)</i>
ὑπό + gen.	<i>door</i> (in agens-bepalingen bij passief gebruikte medium-vormen)
ἀπό + gen.	<i>van...af</i> (van plaats, aanleiding en tijd)

Adverbia

πολλάκις	<i>vaak</i>
----------	-------------

Conjuncties

ἐπεὶ	<i>toen, nadat, aangezien</i>
------	-------------------------------

Eigennamen

Κρέων, -οντος, ὁ	<i>Koning van Thebe, broer van Iocaste, de moeder en later vrouw van Oidipous</i>
Θῆβαι, -ῶν, αἱ	<i>Belangrijkste stad in Boeotië, Thebe [in het Grieks altijd meervoud]</i>
Ἥρα, ἡ	<i>Zus en echtgenote van oppergod Zeus</i>
Σφίγξ, -ιγγός, ἡ	<i>Fabeldier, meestal afgebeeld als vrouw met een gevleugeld leeuwenlichaam</i>
Μοῦσα, ἡ	<i>Muze, godin van kunsten en wetenschappen</i>
Φίκιον, τό	<i>Berg bij Thebe</i>
Θηβαῖοι, -ων, οἱ	<i>Bewoners van Thebe, Thebanen</i>
Οἰδίπους, Οἰδίποδος	<i>Zoon van Laios en Iocaste</i>
Πολυνείκης, -ους, ὁ	<i>Zoon van Oidipous en Iocaste</i>
Ἑτεοκλῆς, -κλέους, ὁ	<i>Zoon van Oidipous en Iocaste</i>
Ἴσμήνη, ἡ	<i>Dochter van Oidipous en Iocaste</i>
Ἀντιγόνη, ἡ	<i>Dochter van Oidipous en Iocaste</i>